

**TELE
INDUSTRIEN**
teleselskabernes
branchesamarbejde

Forsvarsministeriet
Email: fmn@fmn.dk
cei@fmn.dk

Vedr. sagsnummer 2026/007092

24.09.2026

Teleindustriens høringssvar til udkast til forslag til lov om ændring af lov om forsvarets formål, opgaver og organisation m.v., lov om radiofrekvenser og lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold (Forsvarets detektion, identifikation og sporing af ubemandede fartøjer)

Teleindustrien (TI) takker for muligheden for at afgive høringssvar til udkastet til forslag til lov om ændring af lov om forsvarets formål, opgaver og organisation m.v., lov om radiofrekvenser og lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold (Forsvarets detektion, identifikation og sporing af ubemandede fartøjer).

Det sikkerhedspolitiske trusselsbillede er de seneste år blevet markant skærpet. Samtidig sker der en hastig udvikling i anvendelsen af droner, som i stigende grad kan bruges til overvågning, forstyrrelse eller påvirkning af kritisk infrastruktur, der understøtter samfundsvigtige funktioner som telekommunikationen. Udviklingen stiller nye krav til samfundets samlede beredskab og evne til at reagere effektivt på tværs af myndigheder og sektorer.

På den baggrund bakker TI helhjertet op om arbejdet for at styrke myndighedernes indsats vedrørende håndtering af droner og andre ubemandede fartøjer. TI noterer sig, at nærværende lovforslag skal bidrage til en tidssvarende regulering på området og finder det positivt, at der skabes klarere rammer for myndighedernes opgave med at detektere, identificere og spore ubemandede fartøjer.

Telebranchen bidrager kontinuerligt til beskyttelsen af den kritiske infrastruktur, som branchen driver, og dermed til samfundets samlede robusthed. Et godt samarbejde mellem myndigheder og telebranchen, som har hver sine ansvarsområder, stiller krav til klarhed om disse roller. Det er derfor bl.a. afgørende, at dette lovforslag gennemføres på en måde, der fastholder en tydelig ansvarsdeling mellem myndigheder og private aktører, bygger på frivillighed og samarbejde,

beskytter samfundsvigtig kommunikation og sikrer fuld omkostningsdækning for de aktører, der bidrager til myndighedernes opgavevaretagelse. På den baggrund afgiver TI følgende bemærkninger til lovforslaget.

Klar ansvarsdeling og samarbejde mellem myndigheder og private aktører

TI mener, at ansvaret for håndteringen af droner og andre ubemandede fartøjer som udgangspunkt bør være placeret hos de myndigheder, der har de nødvendige beføjelser og kapaciteter til at varetage opgaven, navnlig politiet og Forsvaret. Disse myndigheder råder over magtmonopol og efterretningsressourcer.

På den baggrund er TI enig i, at detektion, identifikation og sporing af ubemandede fartøjer ligger i naturlig forlængelse af Forsvarets kerneopgave med overvågning af Danmarks søterritorium og luftrum. TI noterer sig samtidig, at politiet fortsat har det primære ansvar for håndteringen af hændelser, der involverer ubemandede fartøjer, herunder når der er behov for at gribe ind over for ulovlig aktivitet eller trusler mod den offentlige sikkerhed.

Samtidig anerkender TI, at et tæt samarbejde mellem myndigheder og private aktører er en forudsætning for en effektiv håndtering af nye hybride trusler, herunder trusler fra droner. TI bemærker, at tele-selskaber er åbne for at dele oplysninger, der kan bidrage til myndighedernes opgavevaretagelse ift. detektering, sporing og identifikation af droner, men ønsker at understrege, at udlevering af data som altid skal ske på baggrund af klar lovhjemmel og en domstolskendelse.

Frivillige aftaler bør være det reelle udgangspunkt

Indledningsvist er TI af den opfattelse, at det bør præciseres, at lovforslaget alene angår opsætning af Forsvarets udstyr i eksisterende kritisk infrastruktur.

TI skal ligeledes anmode om, at ordet "ejer" præciseres i lovforslaget med hhv. lodsejer og ejer af kritisk infrastruktur, så der ikke hersker tvivl om, hvem eller hvilke ejere, der er omfattet.

TI finder det positivt, at lovforslaget flere steder lægger til grund, at Forsvarets adgang til ejendom og adgang til oplysninger som udgangspunkt bør baseres på frivillige aftaler, og at påbud alene anvendes, når mindre indgribende løsninger ikke er tilstrækkelige. TI anbefaler, at dette princip tydeliggøres yderligere i lovbemærkningerne, således at det klart fremgår, at Forsvaret som hovedregel skal søge at indgå frivillige aftaler med lodsejere og ejere af kritisk infrastruktur, før der anvendes påbud. Frivillige aftaler giver mulighed for at fastlægge hensigtsmæssige rammer for adgang, sikkerhed, driftsforhold, risiko for interferens, ansvarsfordeling og omkostningsdækning og vil samtidig understøtte et konstruktivt samarbejde mellem Forsvaret og ejere af kritisk infrastruktur. TI anbefaler derfor, at det præciseres, at påbud alene bør anvendes som en sidste udvej, når

frivillige aftaler ikke kan opnås inden for rimelig tid eller ikke kan sikre de nødvendige operative behov.

3

TI opfordrer generelt til, at implementeringen af lovforslaget sker i tæt samarbejde med branchen. Vi har en fælles interesse i at sikre, at samfundet kan opdage og håndtere nye trusler fra eksempelvis droner, og TI opfordrer derfor til, at man i videst muligt omfang går frivillighedens og samarbejdets vej i de indsatser, hvor infrastrukturforvaltere spiller en rolle.

Adgang til ejendom, placering af udstyr og beskyttelse af civile hensyn

TI anerkender behovet for, at Forsvaret i særlige tilfælde kan få adgang til fast ejendom med henblik på opsætning og vedligeholdelse af udstyr til detektion, identifikation og sporing af ubemandede fartøjer. Adgangen bør imidlertid altid ske efter tæt dialog med lodsejeren og ejer af den pågældende kritiske infrastruktur under hensyntagen til sikkerhed, drift, adgangsprocedurer, vedligeholdelse og eksisterende beredskabsforpligtelser. Også her bør påbud alene anvendes, når frivillige løsninger er grundigt afsøgt og ikke har vist sig mulige.

Det bemærkes, at telebranchens infrastruktur kan være underlagt begrænsninger i anvendelse. Der kan fx være tale om en konstruktion etableret på et lejet område, eller indenfor et geografisk område, hvor tilladelser eller andre gældende regler pålægger infrastrukturejeren restriktioner. Teleselskaberne kan dermed kun give den type af adgang, der ligger indenfor de restriktioner, teleselskabet selv måtte være underlagt.

I forbindelse med indplacering af Forsvarets udstyr og eventuelle bestemmelser om påbud er det efter TI's opfattelse afgørende, at eksisterende kommercielle vilkår og rettigheder respekteres. Den nye regulering bør ikke kunne medføre, at infrastrukturejere pålægges at meddele allerede indplacerede parter krav om omplacering eller på anden måde indskrænke eksisterende rettigheder, så allerede indgåede kommercielle aftaler reelt skal ændres for at imødekomme en frivillig aftale eller et påbud fra Forsvaret. Hvis dette skulle blive tilfældet, bør infrastrukturejeren kompenseres fuldt ud.

Der gøres i øvrigt opmærksom på, at installation i høje master kræver særlige beviser og erklæringer for det udførende personale og derfor altid bør foretages af infrastrukturejers eget mastehold.

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at udstyr til brug for detektion, identifikation og sporing af ubemandede fartøjer, der anvendes i en militær sammenhæng, i en væbnet konflikt vil risikere at kunne blive klassificeret som et legitimt militært mål efter den humanitære folkeret. Derfor er bl.a. beboelsesejendomme, daginstitutioner, skoler, hospitaler og plejehjem undtaget fra, at der som led i et påbud opsættes udstyr på denne type ejendomme. TI anbefaler, at undtagelserne udvides til også at omfatte kontor- og administrationsbygninger samt bygninger, der er egnede til større forsamlinger, så det

alene er tekniske bygninger og installationer, der er i fokus. Dette mhp. at reducere civile tab i tilfælde af en væbnet konflikt, hvilket må formodes at være baggrund for de allerede anførte undtagelser.

Fuld omkostningsdækning og tidsmæssig afgrænsning

TI finder det positivt, at Forsvaret refunderer udgifter, som er forbundet med adgang til fast ejendom eller afgivelse af oplysninger til Forsvaret. Det er et grundlæggende og sundt princip, der understøtter de praktiske og organisatoriske rammer for myndighedsbetjening.

TI mener dog, at der bør sikres fuld dækning af både direkte og afledte udgifter, der med rimelighed kan henføres til teleselskabernes bidrag til myndighedernes opgavevaretagelse. Foruden selve udleveringen af oplysninger og adgang kan teleudbydernes udgifter blandt andet være:

- Systemudvikling til deling af oplysninger
- Forhøjet sikkerhedsniveau som følge af, at placering af udstyr til brug for Forsvarets opgavevaretagelse kan være forbundet med en øget risiko for bl.a. sabotage
- Validering af hjemmel, identifikatorer og afgrænsning
- Fremfinding, behandling og kvalitetssikring af data
- Kontrolspor, dokumentation og sikker overførsel
- Løbende teknisk dialog og faglig sparring med myndighederne
- Forstærkning af eksisterende mobilmast
- Begrænsning af masteejerens mulighed for teknologisk udbygning af de tilkøbte frekvensbånd
- Begrænsning af fællesudnyttelse af eksisterende mobilmaster til kommercielt brug

TI gør opmærksom på, at hvis Forsvaret skulle have behov for udlevering af oplysninger udenfor almindelig kontortid eller med kort svarfrist, vil dette stille særlige og meget væsentlige ressourcemæssige krav, som vil have betydning for teleselskabets omkostninger.

Det forudsættes i lovforslaget, at ejer af kritisk infrastruktur selv skal afholde visse løbende udgifter, herunder eksempelvis husleje, ejendomsskat og lignende, hvis udgifterne ikke er direkte forbundet til adgangen eller afgivelsen af oplysninger til Forsvaret. Dette bør efter TI's opfattelse være tidsbegrænset, således at der ved en længerevarende eller permanent tilstedeværelse af militært udstyr på operatørens lokation også sker en egentlig betaling for arealanvendelse og evt. kompensation for værditab og lavere salgsværdi.

TI finder det uklart i lovforslaget, om Forsvarets fysiske indplacering af eget udstyr i en udpeget mobilmast har forrang for eksisterende kommercielle antenneudstyr, hvilket umiddelbart kan medføre, enten at noget af det eksisterende kommercielle udstyr ved påbud skal nedtages, eller at en forhøjelse af eksisterende mobilmast bør finde sted. I så fald bør det præciseres, at denne udgift pålægges Forsvaret.

Hvis Forsvarets indplacering eller anvendelse af udstyr indebærer, at en telemasts eksisterende formål eller anvendelighed tilsidesættes, vil

der efter TI's opfattelse være behov for mere end omkostningsrefusion, idet der kan være tale om et indgreb af ekspropriativ karakter. I sådanne tilfælde bør der tages højde for tab af kommerciel anvendelse, ændringer i eksisterende aftaleforhold og eventuelt værditab.

Det bør desuden afklares, om de almindelige erstatningsretlige regler er tilstrækkelige i en krisesituation, hvor teleinfrastruktur kan blive beskadiget eller ødelagt som følge af, at der huses militært udstyr på lokationen. Såfremt almindelige forsikringer ikke dækker sådan skade pga. tilstedeværelsen af Forsvaret udstyr, skal teleselskaberne sikres mulighed for statslig kompensation.

Datadeling, personoplysninger og klare hjemler

TI bemærker, at udlevering af data fra teleudbydere som altid skal ske på baggrund af klar lovhjemmel og, hvor det er relevant, domstolskendelse. Det gælder også i en situation, hvor oplysninger efterspørges med henblik på Forsvarets detektion, identifikation og sporing af ubemandede fartøjer. Sikring af tydeligt retsgrundlag, herunder eventuelt domstolskendelser, er særligt væsentligt i forhold til personhenførbare oplysninger.

Det bør være Forsvaret, der præcist definerer, hvilke oplysninger og eventuelle personoplysninger der skal udsøges, da teleudbyderen ikke nødvendigvis vil kunne koble personoplysninger til aktivitet vedrørende ubemandede fartøjer. Der bør derfor være klare rammer for efterkommelsen af en anmodning eller et påbud om udlevering af oplysninger.

TI opfordrer til, at der forud for påbegyndelsen af indhentning af oplysninger udvikles skabeloner og vejledninger i den forbindelse i samarbejde mellem Forsvaret og teleselskaberne. Dette kan medvirke til, at eventuelle uklarheder udredes på forhånd, og at Forsvarets henvendelser kan behandles så effektivt som muligt af teleselskaberne.

Deling af oplysninger bør i videst muligt omfang ske efter samme principper og processer, som anvendes ved udlevering af oplysninger til politiet i dag. Det vil skabe forudsigelighed for masteejerne og operatørerne og sikre, at anmodninger håndteres gennem kendte procedurer og systemer.

Hvis der alligevel skal etableres nye systemer eller arbejdsgange til deling af nye typer oplysninger, bør der fastsættes rimelige implementeringsfrister. Derudover bør eventuelle udgifter til systemudvikling mv. dækkes fuldt af Forsvaret. Det bør endvidere afklares, hvordan videregivelse af personoplysninger skal anmeldes til relevante ikke-militære myndigheder og i givet fald til den registrerede.

Beskyttelse af samfundsvigtig kommunikation og orientering ved frekvenspåvirkning

Lovforslaget indebærer, at Forsvarets aktiviteter i forbindelse med detektion, identifikation og sporing af ubemandede fartøjer undtages fra frekvensloven og radioudstysloven. TI har forståelse for, at der i

særlige situationer kan være behov for at anvende udstyr, der potentielt kan påvirke civile anvendelser af radiofrekvenser. Det er imidlertid afgørende, at Forsvaret udarbejder procedurer og tilrettelægger arbejdet med sådant udstyr på en måde, så risikoen for påvirkning af udenforstående begrænses i videst muligt omfang. Det bør ske efter samme grundlæggende hensyn, som ligger til grund for politiets adgang til neutralisering af droner, hvor risikoen for påvirkning af udenforstående skal begrænses mest muligt.

Efter TI's opfattelse bør dette hensyn udtrykkeligt omfatte beskyttelse af samfundsvigtig kommunikation, herunder mobilnet, nødopkald og beredskabskommunikation og FM-sendenettet. Der bør derfor tages særlig hensyn til frekvensanvendelse til disse formål, og det er derfor vigtigt, at Forsvaret sikrer sig tilstrækkeligt kendskab til den civile frekvensanvendelse. Dette bør ske gennem dialog med teleselskaberne, da den specifikke anvendelse ikke vil være kendt af andre end det selskab, der har tilladelse til anvendelse af frekvenserne.

Da Forsvarets aktiviteter i relation til detektion, identifikation og sporing af ubemandede fartøjer undtages fra frekvensloven og radioudstyrsloven, og da udstyr potentielt kan forstyrre anden anvendelse af apparater og udstyr omfattet af de to love, kan der opstå situationer, hvor eksisterende masters formål reelt tilsidesættes, og hvor eksisterende kunders eller operatørers anvendelse ikke længere er mulig. Det vil være meget indgribende for branchen, hvis eksisterende installationer og kommercielle forhold risikerer at blive tilsidesat permanent.

Der bør samtidig sondres mellem detektion og identifikation af ubemandede fartøjer, som må formodes at ske kontinuerligt ved brug af aktivt udstyr og radarer i modsætning til sporing og neutralisering, som må forventes at ske sjældent, og hvor påvirkning af frekvenser og radiosignaler er kortvarig. I forbindelse med detektion og identifikation er det efter TIs opfattelse ikke acceptabelt, hvis anvendelsen af Forsvarets udstyr medfører permanente eller tilbagevendende forstyrrelser af civile frekvensbånd. Det bør derfor fremgå tydeligt, at undtagelserne fra frekvens- og radioudstyrslovgivningen ikke kan danne grundlag for en normalsituation, hvor samfundsvigtig civil frekvensanvendelse påvirkes mere eller mindre permanent.

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at Forsvaret vil søge at mindske påvirkningen af andre apparater, anlæg eller radioudstyr ved eksempelvis at opsætte skiltning eller etablere sikkerhedszoner omkring radarer. TI anbefaler, at dette suppleres med en klar procedure for orientering af de tilladelsesindehavere, hvis frekvenser påvirkes eller kan blive påvirket af Forsvarets udstyr. I tillæg til dette, bør masteejerne og operatørerne så vidt muligt orienteres om forventede, pågående og afsluttede forstyrrelser af frekvenser. Uanset om påvirkningen er kortvarig, er det afgørende for teleudbyderne hurtigst muligt at få bekræftet, om der er tale om en lovlig og planlagt forstyrrelse, og ikke en anden type hændelse, som selskaberne ellers vil skulle bruge ressourcer på at udrede og eventuelt indrapportere. TI

anbefaler derfor, at Forsvarsministeriet, Digitaliseringsstyrelsen, som frekvensmyndighed, Styrelsen for Samfundssikkerhed, som ressortansvarlig for sikkerhed og beredskab i telesektoren, og branchen sammen fastlægger en klar procedure for orientering.

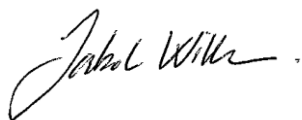
Sanktioner og ansvar

Lovforslaget foreslår bødestraf og mulighed for fængsel i indtil to år ved forsætlig eller groft uagtsom overtrædelse af påbud eller ved forstyrrelse eller fjernelse af Forsvarets udstyr. TI finder, at sanktionsbestemmelserne bør anvendes proportionalt og afgrænses klart.

TI finder, at straf bør afgrænses til tilfælde, hvor det bør være klart for den enkelte, at der er tale om udstyr opsat af Forsvaret. Maste-ejerne og operatørens ansatte vil ikke nødvendigvis have kendskab til eventuelle interne installationer og transportsystemer i nettet, som anvendes til militære formål. Sanktionsbestemmelserne bør derfor ikke finde anvendelse i situationer, hvor det ikke med rimelighed kan forventes, at den enkelte kunne identificere udstyret som Forsvarets eksempelvis via afmærkning.

TI står naturligvis til rådighed for yderligere dialog og eventuelt opfølgende spørgsmål.

Med venlig hilsen

Jakob Willer
Direktør